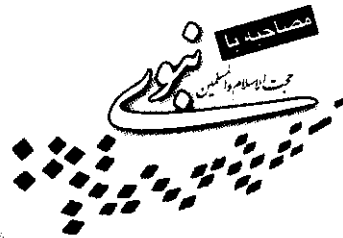

۱

حوزه و تبلیغ

اشاره

حجت الاسلام والمسلمین نبوی
معاون تبلیغ و آموزشهای کاربردی حوزه
علمیه قم در گفتگویی با خبرنگار مرکز خبر
حوزه، در خصوص حوزه‌های علمیه سفیران
هدایت، مدارس پیش حوزوی، طرح هجرت
کوتاه و بلند مدت و... مطالبی بیان داشتند که
بخش اول آن در پی می‌آید.

* * *

● حضرت‌عالی در چند سال اخیر تلاش
زیادی برای تحکیم و توسعه حوزه‌های
علمیه سفیران هدایت داشته‌اید، ارزیابی
شما از فعالیت این حوزه‌ها چیست؟
○ اگر بخواهیم یکی از مصادیق

بارز تحول را که مورد تأکید مقام معظم
رهبری است بیان کنیم، می‌توان به
حوزه‌های علمیه سفیران هدایت اشاره
کرد. این طرح نه تنها استقبال از تحول
است؛ بلکه تحقق یک تحول است و
اگر به نسبت سازمانهای فرهنگی
کشور که بنا بوده در آنها تحول رخ
بدهد، مقایسه کنیم تحول قابل توجهی
صورت گرفته است.

مثلاً شورای انقلاب فرهنگی،
موظف بوده است که بحث انقلاب
فرهنگی در دانشگاه‌ها را دنبال کند؛ اما
به نظر من تحولی که حوزه‌های
سفیران نسبت به حوزه ایجاد می‌کند،

بسیار گسترده‌تر از تحولی است که شورای انقلاب فرهنگی در دانشگاه‌ها ایجاد کرده است و تقریباً تمام ایده‌های مقام معظم رهبری برای تحول در حوزه، در سفیران هدایت دیده شده است. علاوه بر آن، ایده‌های مراجع بزرگوار در ارتباط با بایسته‌ها و نیازهای حوزه به نوعی در حوزه‌های سفیران هدایت، ایجاد شده است.

سفیران هدایت، یک طرح نو برای حوزه‌هاست و هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی کلان، برنامه‌های خرد و روشها و حتی تکنولوژی آموزشی آن از تحول جدی نسبت به وضعیت سابق حوزه‌ها برخوردار است؛ اما در این تحول، سعی شده که ویژگیهای بسیار مثبت و قوی حوزه‌های قدیم نیز حفظ شود.

این‌طور نبوده که به هر قیمتی فقط به دگرگونی فکر کنیم، بلکه به دنبال حفظ روشها، شیوه‌ها و مشخصه‌های حوزه‌های قدیم در حوزه‌های سفیران هدایت بوده‌ایم، در عین حال ایجاد تحول با توجه به نیاز جامعه، پیشرفت علوم و تغییرات ممکن در سیستمهای

آموزشی، مد نظر بوده است.

● چگونه ویژگیهای حوزه‌های قدیم را در حوزه‌های سفیران هدایت حفظ کرده‌اید؟
○ مثلاً یکی از ویژگیهای حوزه‌های قدیم، مباحثه است. این موضوع در حوزه‌های سفیران هدایت، نظام‌مند و ساماندهی شده و حالت اجباری برای طلبه‌ها دارد.

یکی دیگر از ویژگیهای حوزه‌های قدیم این است که اگر طلبه‌ای دارای استعداد قوی بود، می‌توانست دروس پیش‌تری را پشت سر بگذارد. ما نیز در سفیران هدایت این ویژگی را لحاظ کرده‌ایم؛ به نحوی که با سیستم انتخاب واحد و باز گذاشتن دست طلاب مستعد برای انتخاب واحدهای پیش‌تر، زمینه رشد و شکوفایی استعداد آنها را فراهم کرده‌ایم.

بحث تهذیب نیز از ویژگیهای حوزه‌های قدیم است. ما بحث اخلاق و تهذیب را اگر جدی‌تر از حوزه‌های سابق، در سفیران هدایت دنبال نکنیم، به هیچ وجه ضعیف‌تر نیست.

● تهذیب طلاب سفیران هدایت

چگونه انجام می‌پذیرد؟

○ با برنامه‌ریزی‌های متعددی که در زمینه اخلاق کرده‌ایم، الآن کل برنامه‌های اخلاقی که در حوزه‌های قدیم بود، در سفیران اجرا می‌شود. علاوه بر آن حتی آموزشهای عمومی ما به نحوی تأثیر اخلاقی بر طلاب دارد. متون صرف که الآن چاپ شده، همه مثالهای آن، مثالهای قرآنی و روایی است که به لحاظ اخلاقی می‌تواند در روحیه طلبه مؤثر باشد. علاوه بر این، در هر نیمسال، حداقل تا پایان دوره، یک ساعت درس نظری اخلاق دارند، و درسهای عمومی اخلاق، روزهای پنجشنبه برگزار می‌شود. همچنین برای طلاب در نیمسال اول، هر روز بحث اخلاقی داریم.

● این کار شما دلزُدگی ایجاد نمی‌کند؟

○ خیر! اتفاقاً بسیار پرجاذبه است و از همه درسهای دیگر پرجاذبه‌تر است. دلیلش هم این است که اگر بحثهای اخلاقی خشک باشد، ممکن است ایجاد دلزُدگی کند؛ اما فردی که در دبیرستان بوده و الآن وارد دنیای

طلبگی شده، در بحث آداب و اخلاق، از لباس پوشیدن، ارتباط با هم حجره‌ای، ارتباط با استاد، ارتباط با مجموعه در ابعاد مختلف، نیاز به آموزش دارد، نوع صحبت و تعامل با دیگران و بقیه مباحث اخلاقی به شدت مورد نیاز است و طلابی که در نیمسال اول، هر روز برای آنها بحث اخلاقی داشتیم، بسیار موفق‌تر از طلاب مشابهی بوده‌اند که این امر برای آنها اجرا نشده است.

بخشی از کارهای اخلاقی که انجام می‌شود مربوط به ایجاد انگیزه‌های مثبت در عرصه طلبگی است. باید هدف و انگیزه ورود به حوزه را در مورد برخی افراد تصحیح کرد و این خیلی مهم است. این نیز از کارهایی است که انجام می‌شود.

● سامانه‌ای برای سنجش این کار

تعریف کرده‌اید؟

○ نه! کار سختی است، تنها کاری که می‌شود انجام داد این است که مقدار آسیبهایی را که در مدرسه وجود دارد با دیگر مدارس بسنجیم، مسئولان بخش تهذیب حوزه وقتی به‌طور نسبی با

عرصه تبلیغ شوند.

● بعد چه کاری می‌کنند؟

○ بعد از ۵/۵ سال تعهد تبلیغی در

نقاط محروم، می‌توانند ادامه تحصیل

دهند، در همان ایام تبلیغی هم،

کارشناسی ارشد غیرحضوری را

برایشان طراحی کرده‌ایم.

● برای کاربردی کردن آموزشهای خود

چه اقدامی کرده‌اید؟

○ کاربردی کردن آموزشها از

تأکیدات مقام معظم رهبری است و در

حوزه‌های سفیران واقعاً برنامه‌ها

طوری طراحی شده که حتی یکساعت

درس غیر مفید هم در برنامه وجود

ندارد.

● یعنی متون آموزشی دیگر حوزه‌ها،

مباحث غیر مفید دارند؟

○ بله! مثلاً در مکاسب، سوزاندن

روغن چراغ پیه سوز در صورت نجس

بودن که خوانده می‌شود، کجای دنیا

مورد نیاز است و چه فایده‌ای در

جامعه دارد؟ شما یک مورد را

این جوری در مباحث سفیران پیدا

نمی‌کنید.

علاوه بر حذف بحثهای غیر مفید،

مدارس دیگر مقایسه می‌کنند، بارها

تأکید کرده‌اند که از نظر اخلاقی روی

مدارس سفیران هدایت خوب کار شده

است و جایگاه مناسبی دارد.

● حوزه‌های سفیران هدایت از چه

ویژگیهای آموزشی نسبت به سایر حوزه‌ها

برخوردار است؟

○ ۱. کوتاه کردن دوره آموزشی؛

یعنی آموزشهایی که در طول ۸ سال در

حوزه‌های علمیه ارائه می‌شود را در ۵

سال و نیم می‌بینند.

۲. تاریخ گذاشتن برای فارغ

التحصیلی؛ حوزه‌ها برای اولین بار در

سفیران هدایت زمان دار شده‌اند. مقام

معظم رهبری تأکید داشتند معلوم شود

یک طلبه چند سال باید درس بخواند و

بعد از آن به چه کاری، اشتغال پیدا کند.

چگونه می‌تواند ادامه تحصیل بدهد که

همه این موارد در حوزه‌های سفیران

هدایت رعایت شده است.

● الان طلاب حوزه‌های سفیران بعد از

تحصیل و سپردن تعهد تبلیغی چه کار

می‌کنند؟

○ اینها بعد از ۴ سال، معمم

می‌شوند و در سال پنجم باید وارد

مهارتی، یک اصل است، به این شکل که یک درس نظری خطابه دارند که استاد آن را تقطیع کرده و یک منبر را در بخشهای مختلف آموزش می‌دهد، بعد جلسات کارورزی انجام می‌شود. یعنی طلبه‌ها می‌آیند سخنرانی می‌کنند و مباحث استاد را به صورت عملی به کار می‌گیرند که به آن کارورزی خطابه گفته می‌شود.

بخش بعدی این است که در طول زمان تحصیل، هر هفته باید در گروه‌های مهارتی شرکت کنند. در هر گروه که حدود ۱۰ نفر حضور دارند، یکی از طلاب سخنرانی می‌کند و بقیه بر اساس آموزشهایی که دیده‌اند، او را نقد می‌کنند و باید از سخنرانی خود به لحاظ نظری و روشی دفاع کند و الاً باید شیوه خطابه خود را اصلاح نماید. معدل خروجیهای این مجموعه در سخنرانی واقعاً معدل قابل قبولی است که ما با طلبه‌های ۱۰ ساله حوزه به راحتی می‌توانیم مقایسه کنیم و بگوییم اینها برترند.

● متون آموزشی را چه کسانی تدوین

می‌کنند؟

سعی شده مباحث مورد نیاز را بخوانند، از همین جهت یک دوره کامل مباحث اعتقادی را می‌گذرانند و شبهات اعتقادی را می‌خوانند. همینطور شبهاتی که امروز مطرح است. بحث علوم قرآن خوانده می‌شود و ۹ جزء تفسیر را می‌خوانند. یکی از صحبت‌های مقام معظم رهبری این بود که در آموزشهای حوزه، جایی برای مباحث قرآنی نیست. در حوزه‌های سفیران به‌طور جدی، مباحث قرآنی تعقیب می‌شود.

● برای تقویت روحیه پژوهش و نیز

مهارتها در طلاب چه کرده‌اید؟

○ بخشهایی از آموزشهای ما به این صورت است که در کنار مباحث نظری، تحقیقات درسی به طلاب ارائه می‌شود. همچنین برخی از دروس اینها که نیاز به استاد ندارد و در عین حال، معلومات آن مورد نیاز است را باید خودشان مطالعه و تحقیق کنند و در قالب چکیده‌نویسی، بحث را ارائه نمایند.

در سفیران هدایت به‌طور کلی

آموزش منبر به صورت نظری و

کنیم آن را جایگزین می‌کنیم.

● چه فرایند آموزشی برای طلاب
تعریف کرده‌اید تا اطلاعات مفید در ذهنها
بماند؟

○ آموزشهایی که در سفیران
هدایت ارائه می‌شود، مورد نیاز تبلیغی
است. وقتی وارد عرصه تبلیغ شدند، به
تمام آنچه آموزش دیده‌اند، نیاز دارند.
از جهت ادبیات عرب هم برنامه‌ریزی
آموزشی به نحوی است که دسترسی به
منابع عربی برای دانش افزاییهای مورد
نیاز را داشته باشند.

● آیا برای مکالمه عربی این افراد هم
برنامه‌ای دارید؟

○ نه! چون عربی مورد نیاز آنها،
برای رجوع به منابع است. برای اینکه
آموزشهای اینها در راستای نیازهایشان
باشد، فعلاً در مقطع کارشناسی،
مکالمه را لحاظ نکرده‌ایم. ولی در
کارشناسی ارشد، بخش زبان داریم که
انگلیسی، عربی و اسپانیولی را در نظر
گرفته‌ایم.

● آیا برای پاسخگویی به شبهات
منطقه‌ای برنامه‌ریزی کرده‌اید؟

○ شبهات اعتقادی منطقه‌ای را در

○ از جهت برنامه‌ریزی علمی
برای مجموعه، ۷ گروه علمی ادبیات،
فقه و اصول، تاریخ، قرآن و حدیث،
روشها و... داریم که آنها راجع به
عناوین، سرفصلها و اساتید دروس،
نظر می‌دهند. علاوه بر این، شورای
علمی مجموعه، متشکل از رؤسای
گروه‌های علمی و مسئول مرکز و
معاونت سفیران هدایت و معاونت
پژوهش، نظارت بر کار علمی
مجموعه را انجام می‌دهند.

در خصوص سرفصلهای دروسی
که متن مناسبی برای آن وجود نداشته
باشد، به فردی واگذار می‌کنند که متن
آن را تدوین نماید.

هم اکنون «الصرف التعلیمی» و
«النحو التعلیمی» چاپ شده و کتاب
روش سخنرانی نیز آماده چاپ است.
اگر کتابهای مناسب دیگری در
بازار وجود داشته باشد، ما به راحتی
می‌توانیم جایگزین کنیم. برنامه‌ریزی
آموزشی ما بر اساس متن نیست؛ بلکه
بر اساس علم است. بنابراین نگفته‌ایم
«شرح لمعه»؛ بلکه گفته‌ایم «فقه نیمه
استدلالی»، لذا هر کتاب مناسبی که پیدا

فرهنگی متناسب طلبگی انجام دهند و بعد از این مدت، مدرکشان را به آنها می‌دهیم؛ ولی اجازه ادامه تحصیل در تبلیغ را به آنها نمی‌دهیم. چون تبلیغ بدون معمم شدن نمی‌شود.

● آیا در تغییر متون آموزشی با مخالفت بزرگان حوزه مواجه نشده‌اید؟

○ باید اذعان کنم، ۱۶ سال است در حوزه کار می‌کنم و کوچک‌ترین مخالفتی از سوی مراجع نسبت به کارهای ما نبوده، به عکس یا تشویق کرده‌اند یا حداقل این است که چیزی نگفته‌اند و هیچ مانعی تاکنون از سوی مراجع یا دفاتر آنها برای کارهای ما وجود نداشته است.

اگر ما متن را به مراجع نشان دهیم که مثلاً همان مباحث صرفی است؛ اما شواهد را به جای اشعار کذایی، از آیات و روایات انتخاب کرده‌ایم، قطعاً مراجع تشویق می‌کنند، خیلی از مواقع اگر مشکلات است تقصیر مدیران میانی است. به نام تحول، کارهای عجیب و غریبی می‌کنیم که گاهی صدای جوانها هم در می‌آید، چه برسد به بزرگان حوزه. مثلاً اگر کلّ تغییرات

نظر گرفته‌ایم که متون آن بر اساس منطقه در نظر گرفته می‌شود. مثلاً در خصوص وهابیت، صوفیه، مسیحیت می‌توانیم به تناسب آنها کتابهای مورد نیاز را انتخاب کرده و براساس آسیبهای منطقه، آموزشها را شکل و جهت دهیم تا از کارایی مناسب برخوردار باشیم.

● ملّس شدن از مقدمات فعالیت تبلیغی طلاب است. طلاب حوزه‌های سفیران از چه مقطعی اجازه معمم شدن دارند؟

○ ما معمم شدن را ساماندهی کرده‌ایم. اگر کسی بخواهد معمم بشود، بایستی مجوز دریافت کند. بعد از تأیید معاونت تهذیب، مجوز صادر می‌کنیم و لازمه این مجوز، کارایی لازم علمی و اخلاقی است. مخصوصاً از نظر اخلاقی، حساسیت ویژه‌ای داریم، به طوری که اگر کسی معدلش ۲۰ باشد؛ اما از جهت اخلاقی، مناسب ندانیم، مجوز نمی‌دهیم. البته اینها خیلی کم‌اند، شاید ما تا به حال ۵ نفر را داشته‌ایم که مجوز ندادیم. اینها باید به جای تعهد خدمت تبلیغی، یک کار

تبلیغ، یا گرایشهای دیگر؟

○ اتفاقاً خیلی حرف خوبی است. ما این را در برنامه‌هایمان دیده‌ایم، اصلاً می‌گوییم هر کسی خواست دنبال اجتهاد یا گرایشهای دوره عمومی حوزه برود، بعد از گذراندن دوره سفیران هدایت باشد و به دنبال این هستیم که آن را در شورای عالی هم به تصویب برسانیم.

زیرا اگر طلبه مرجع هم شود، نیاز به تبلیغ دارد. خیلی از مراجع ما مبلغ بوده‌اند. حضرات آیات وحید خراسانی، مکارم شیرازی، سبحانی و نوری همدانی فعالیتهای گسترده تبلیغی داشته‌اند.

طرح ما این است که همه، یک‌دوره عمومی تبلیغ را بخوانند. بعد به تناسب استعدادهای مختلف وارد رشته تاریخ، کلام، تفسیر، اجتهاد (فقه) و یا گرایشهای دیگر شوند.

نظر شخصی‌ام این است که برنامه‌ها طوری نباشد که حتماً اینها مبلغ شوند. باید ببینیم استعدادشان چگونه است.

● آیا فضای عمومی حوزه، ظرفیت

اجرای این طرح را دارد؟

○ ظرفیت دارد؛ اما یک مقدار

فرآیند تصمیم‌گیری باید کمک کند،

حوزه را یک پازل تصور کنیم که ۱۰۰ قطعه دارد، ممکن است از میان این ۱۰۰ قطعه، مراجع با ۳ قطعه آن مخالفت کنند، ۹۷ قطعه دیگر را که می‌شود انجام داد. چرا انجام ندادیم؟! واقعاً نمی‌شود گردن دیگران انداخت.

من از سال ۶۱ کار اجرایی انجام می‌دهم و ۱۶ سال است که در مدیریتهای مختلف حوزه هستم. در حوزه، نیروهایی که تحت امرند بهتر از سازمانهای دیگرند، مافوقها هم همینطور، فقط مدیران میانی باید خوب کار کنند. ما دقیقاً دست می‌گذاریم روی کارهایی که همه حساس‌اند و این درست نیست.

سوء مدیریت خود را نباید گردن دیگران بیندازیم. من از شورای عالی هم راضی‌ام، انصافاً شورای عالی حوزه خیلی از من حمایت کرد، خیلی هم از آنها ممنونیم.

● هم اکنون ورود طلاب به حوزه بدون

پیشینه ذهنی درست و جامع صورت می‌گیرد، به نظر شما تعریف یک دوره ابتدایی عمومی برای طلاب و سپس انتخاب این دوره‌ها چیست؟ که بروند دنبال اجتهاد یا

سفیران هدایت، یک طرح
 نو برای حوزه‌هاست و
 هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی
 کلان، برنامه‌های خرد و
 روشها و حتی تکنولوژی
 آموزشی آن از تحول جدی
 نسبت به وضعیت سابق
 حوزه‌ها برخوردار است؛ اما
 در این تحول، سعی شده که
 ویژگیهای بسیار مثبت و
 قوی حوزه‌های قدیم نیز
 حفظ شود

همین دلیل اصول تعلیم و تربیت، روش
 کلاس‌داری و دیگر مباحثی را که برای
 موفقیت دبیر دینی در مدارس آموزش و
 پرورش مؤثر است جزء واحدهای درسی
 اینها قرار داده‌ایم.

ادامه دارد....

اگر چنین اتفاقی بیفتد حوزه به لحاظ
 کمی، خیلی کاهش پیدا می‌کند، ولی به
 لحاظ کیفی خیلی بالا می‌رود، یعنی
 یک درس خارج، با حضور تعداد
 کم‌تری شکل می‌گیرد؛ اما تعداد قابل
 توجهی از آنها بالا می‌روند و به مقام
 اجتهاد خواهند رسید. الآن برخی در
 دروس خارج شرکت می‌کنند که اگر
 مدتها هم به حضورشان ادامه دهند،
 مجتهد متجزی هم نخواهند شد، خوب
 این چه کاری است!؟

● این طرح الآن در چه مرحله‌ای

است؟

○ اکنون این طرح، فرآیند خود را طی
 می‌کند. انشاء الله اگر تصویب شود، بخشی
 از مشکلات را حل خواهد کرد.

● از دیگر ویژگیهای حوزه‌های سفیران

اگر مواردی هست، بفرمایید.

○ آموزشهای سفیران هدایت را

طوری طراحی کرده‌ایم که اگر فارغ
 التحصیلان آن در مدت تعهد خدمت
 تبلیغی‌شان خواستند، دبیر دینی مدارس
 آموزش و پرورش بشوند از قابلیتهای لازم
 برخوردار باشند. از این جهت، آموزشهای
 ارائه شده، دو منظوره طراحی شده است، به